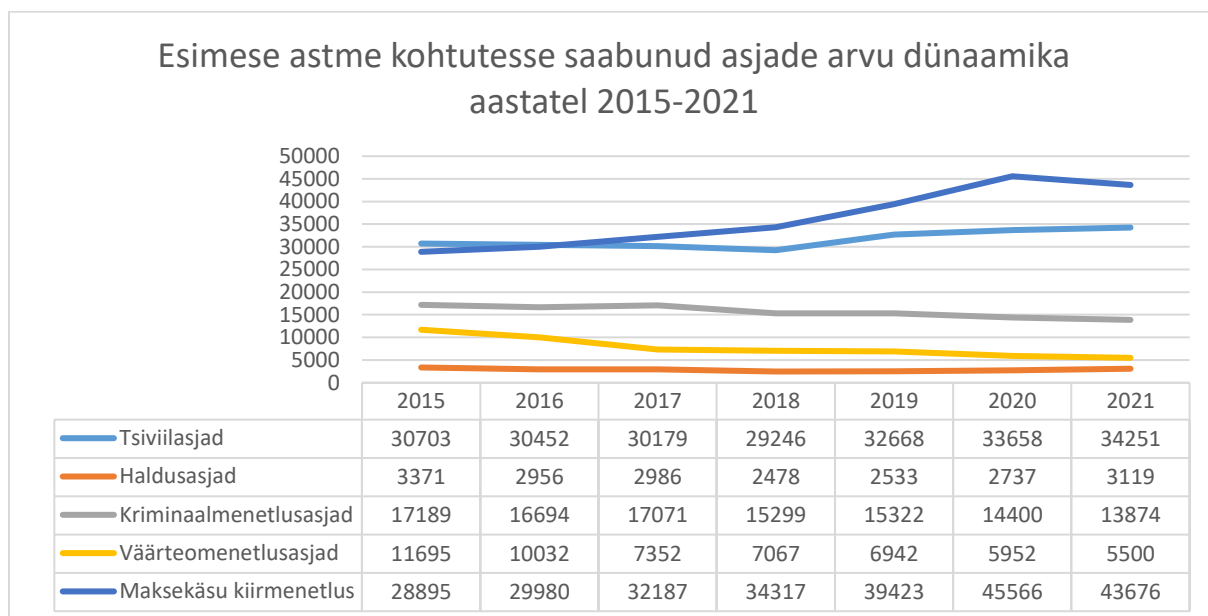

Kohtute 2021. aasta menetlusstatistika ülevaade

1. TSIVIIL-, HALDUS-, KRIMINAAL- JA VÄÄRTEOASJAD

1.1. Esimese astme kohtud

2021. aastal saabus maakohtutesse lahendamiseks kokku **34 251** tsiviilasja (1,8% rohkem kui aastal 2020), **43 676** maksekäsu kiirmenetlusasja, **13 874** kriminaalmenetlusasja¹, sh **4764** kriminaalasja (8,6% vähem kui aastal 2020) ning **5500** väärteomenetlusasja² (7,6% vähem kui aastal 2020). Halduskohtutesse saabus lahendamiseks **3119** haldusasja (14% rohkem kui aastal 2020).

Joonis 1. Esimese astme kohtutesse saabunud asjade dünaamika aastatel 2015–2021

Andmete allikas: Justiitsministeerium

Maakohtutes lahendati kokku **33 952 tsiviilasja**, millest Harju Maakohtus **16 973**, Pärnu Maakohtus **4297**, Tartu Maakohtus **7843** ja Viru Maakohtus **4839** tsiviilasja. Kõige rohkem lahendati võlaõiguse asju (36% lahendatud asjadest) ja perekonnaõiguse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) asju (mõlemad kokku 17% lahendatud asjadest). Ülejäänud 30% jagunesid täitmise, maksejõuetusõiguse, ühinguõiguse, rahvusvahelise õigusabi, asjaõiguse ja muude tsiviilasjade vahel.

Aastal 2021 lahendatud tsiviilasjade üldine keskmine menetlusaeg maakohutes oli 101 päeva: Harju Maakohtus 114, Pärnu Maakohtus 108, Tartu Maakohtus 78 ja Viru Maakohtus 88 päeva.

¹ Kriminaalmenetlusasjadena käsitatakse kõiki kriminaalkohtumenetluses maakohutesse saabuvasid asju, mis jagunevad järgmiselt: eeluurimiskohtuniku asjad, täitmiskohtuniku asjad, kokkuleppemenetlusasjad, lühimenetlusasjad, käskmenetlusasjad, üldmenetlusasjad, psühhiaatrilise sundravi kohaldamise asjad, rahvusvahelise koostöö asjad ja riigi õigusabi asjad.

² Väärteomenetlusasja mõiste hõlmab kõiki väärteomenetluse käigus kohtusse saabunud asju, millele kohtute infosüsteemis antakse kohtuasja statistiline kategooria ja liik (kohtusse karistuse määramiseks esitatud füüsilise või juriidilise isiku väärteoasjad ning kohtusse lahendamiseks esitatud füüsilise või juriidilise isiku kaebused kohtuvälise menetleja otsuse või tegevuse peale, samuti täitmise asjad).

Kuigi üldine keskmine menetlusaeg on aastatega peaaegu samaks jäänud, on märksa pikemaks muutunud sisuliselt hagimenetluses lahendatud tsiviilasjade keskmine menetlusaeg (võrreldes 2015. aastaga ligikaudu 40%). Samuti on suurenenud erinevused maakohtute vahel, näiteks erines 2015. aastal maakohtute menetlusaeg 13%, kuid 2021. aastal 50% (joonis 9). Maakohtuid ühendav trend on menetlusaja pikenemine, näiteks on menetlusaeg Harju Maakohtus stabiilselt pikenenud ja oli 2021. aastal 46% pikem kui 2017. aastal. Tartu Maakohtu sisuliselt lahendatud hagiastajade menetlusaeg aga on aastast aastasse kõikunud ja oli 2021. aastal peaaegu sama nagu 2017. aastal.

Maakohtutes lahendati **13 813 kriminaalmenetlusasja** ja **5446 väärteomenetlusasja**, mis sisuliselt jagunesid asjade alusel järgmiselt: 28,4% süüteoasjade koguhulgast moodustasid kriminaalasjad, 19,4% täitmiskohtuniku asjad, 22,2% eeluurimiskohtuniku asjad ja 28,3% väärteomenetlusasjad. Kriminaalasju lahendati maakohtutes **4704**: 1960 Harju Maakohtus, 666 Pärnu Maakohtus, 1151 Tartu Maakohtus ja 927 Viru Maakohtus. Valdav osa kriminaalasjadest ehk 3508 kriminaalasja lahendati kokkuleppemenetluses (444 kiirmenetluses), 839 lühimenetluses (233 kiirmenetluses), 40 käskmenetluses (kaks kiirmenetluses) ja 317 üldmenetluses. Väärteoasju lahendati maakohtutes **5446**: Harju Maakohtus 2416, Pärnu Maakohtus 1001, Tartu Maakohtus 1118, Viru Maakohtus 911. Väärteoasjade lahendamisele kohtus kulus keskmiselt 32 ning väärteokaebuste lahendamisele keskmiselt 70 päeva.

Maakohtutes 2021. aastal lahendatud asjade alusel moodustasid näiteks üldmenetlusasjad 2% süüteoasjadest, kuid koormuspunktide alusel moodustasid üldmenetlusasjad ligikaudu veerandi töömahust.

Halduskohtutes lahendati 2021. aastal **2795 haldusasja**: **1704** Tallinna Halduskohtus ja **1901** Tartu Halduskohtus. Kaebuse sisu järgi moodustasid korrakaitseasjad 36,3% lahendatud asjadest (nendest omakorda 84% kinnipeetavate kaebused), 8,9% olid maksuõiguse, 10,9% rahvastiku, 6,7% planeerimise ja ehituse ning 5,2% majandushaldusõiguse asjad.

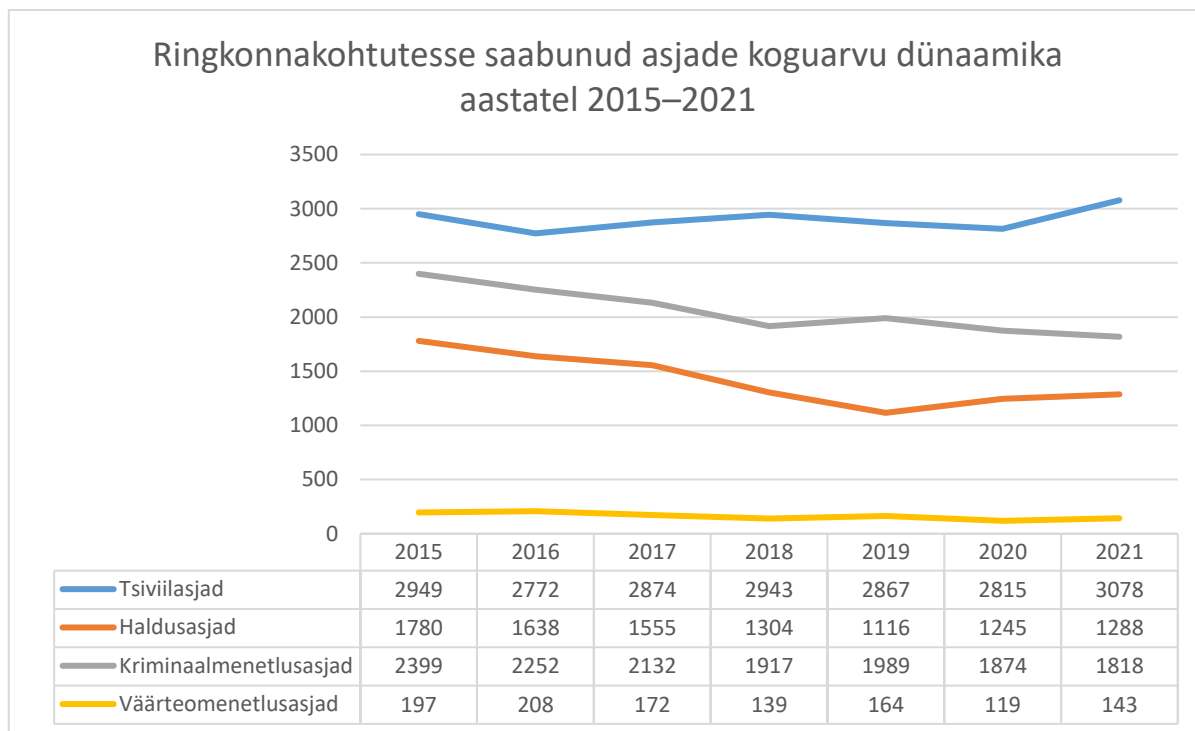
Haldusasjade keskmine menetlusaeg, mis arvestab kõigi haldusasjade lahendamise kestust (üldine keskmine menetlusaeg), on püsinud viimasel seitsmel aastal samasugune. Näiteks oli 2015. aastal halduskohtute üldine keskmine menetlusaeg 133 päeva ja 2021. aastal 127 päeva.

Samas on aga sisuliselt lahendatud haldusasjade keskmine menetlusaeg muutunud. Nii on viimasel seitsmel aastal Tallinna Halduskohtus sisuliselt lahendatud haldusasjade keskmine menetlusaeg lühenenud ligikaudu 14%, kuid Tartu Halduskohtus pikenenud 65%.

Halduskohtute koormus 2021. aastal suurenes märkimisväärselt COVID-19 leviku takistamiseks kehtestatud piirangute ja ettekirjutuste tõttu. Halduskohtutesse laekus 265 kaebust: 164 Tallinna ja 101 Tartusse. Kaebuste jaotusest sisu järgi nähtub, et suurim on vangide kaebuste osa (29%). Kaebustes vaidlustati kinnipidamiskohtades kehtestatud piiranguid (kohtumiste piiramine, maskid, liikumise piiramine vms), haigestumine koroonaviiruse tõttu, vaktsineerimine vms. Suuruselt teise rühma moodustavad kaebused, mis on registreeritud kui muu korrakaitse (27%). Kaebustes on vaidlustatud Vabariigi Valitsuse 2021. aasta korraldusi (nr 212, 305 ja 362), mida saab iseloomustada märksõnadega „tegevuspiirangud“, „vaktsineerimine“, „COVID-19 tõendi kehtivus“. Kaitseväe teenistuse valdkonnas esitati 12% kaebustest, milles valdavalt vaidlustati teenistusest vabastamist.

1.2. Teise astme kohtud

Ringkonnakohtutesse saabus apellatsiooni- ja määruskaebemenetluses **3078** tsiviilasja (9,3% rohkem kui 2020. aastal), **1288** haldusasja (19,5% rohkem kui 2020. aastal), **1818** kriminaalmenetlusasja (3,0% vähem kui 2020. aastal) ja **143** väärteomenetlusasja (20,2% rohkem kui 2020. aastal)

Joonis 2. Teise astme kohtutesse saabunud asjade dünaamika aastatel 2015–2021

Andmete allikas: Justiitsministeerium

Ringkonnakohtutes lahendati 2021. aastal **2824 tsiviilasja**: Tallinna Ringkonnakohtus 1925 ja Tartu Ringkonnakohtus 899, sh apellatsioonimenetluses 1116 ning määruskaebemenetluses 1708 asja. Ringkonnakohtutes sisuliselt lahendatud asjadest moodustasid rohkem kui kolmandiku võlaõiguse (31,0% lahendatud asjadest) ja perekonnaõiguse asjad (14,1%). Ringkonnakohtutes apellatsioonimenetluses ja määruskaebemenetluses (mille alus on maakohtu menetlust lõpetav määrus) lahendatud asjade osa moodustas 5,5% maakohtute lahenditest.

Ringkonnakohtutes lahendati apellatsioonimenetluses tsiviilasjad keskmiselt 163 päevaga: Tallinna Ringkonnakohtus 182 ja Tartu Ringkonnakohtus 116 päevaga ning eespool nimetatud määruskaebemenetluses keskmiselt 65 päevaga: Tallinna Ringkonnakohtus 92 ja Tartu Ringkonnakohtus 28 päevaga.

Ringkonnakohtutes lahendati 2021. aastal **1810 kriminaalasja**: Tallinna Ringkonnakohtus 895 ja Tartu Ringkonnakohtus 915, sh apellatsioonimenetluses 400, määruskaebemenetluses 1203 ning 198 ringkonnakohtust alanud asja. Väärteoasju lahendati 142: Tallinna Ringkonnakohtus 77 ja Tartu Ringkonnakohtus 65. Ringkonnakohtutes lahendatud asjadest veerandi moodustasid kriminaalasjad (26,1%) ja suurima hulga endiselt täitmiskohtuniku asjad (33,6% lahendatud asjadest) ning 18,9% eeluurimiskohtuniku asjad. Väärteoasjade osa kriminaalkolleegiumides lahendatud asjadest moodustas 7%. Ringkonnakohtutes lahendatud kriminaalasjade osa moodustas 9,9% maakohtute lahenditest.

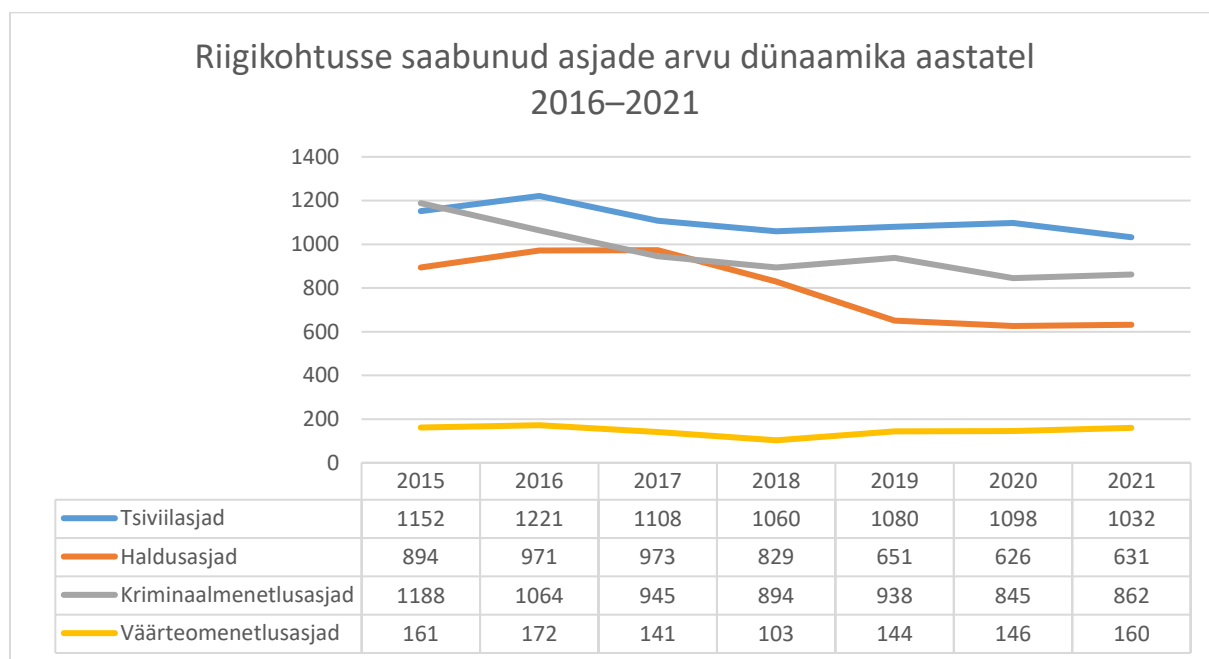
Kriminaalasjad lahendati apellatsioonimenetluses keskmiselt 66 päevaga: Tallinna Ringkonnakohtus 45 ja Tartu Ringkonnakohtus 59 päeva. Viimasel kuuel aastal on keskmine apellatsioonimenetlus pikenenud mõlemas ringkonnakohtus, Tartu Ringkonnakohtus rohkem kui kolmandiku ja Tallinna Ringkonnakohtus kaks korda. Määruskaebemenetluse keskmine aeg on endiselt lühike ehk ringkonnakohtutes keskmiselt 16 päeva: Tallinna Ringkonnakohtus 17 ja Tartu Ringkonnakohtus 15 päeva.

Ringkonnakohtutes lahendati 2021. aastal **1372 haldusasja**: Tallinna Ringkonnakohtus 829 ja Tartu Ringkonnakohtus 543, sh apellatsioonimenetluses 459 ning määruskaebemenetluses 912. Sisu järgi lahendati ringkonnakohtutes kõige enam korrakaitseasju (41,1% lahendatud asjadest). Ülejäänud 60% hulgas paistsid välja rahvastiku (9,5%), planeerimise ja ehituse (8,8%) ning maksuõiguse (8,5%) asjad. Ringkonnakohtutes apellatsiooni- ja määruskaebemenetluses (mille alus on halduskohtu menetlust lõpetav määrus) lahendatud asjade osa moodustas 32,5% halduskohtute lahenditest.

Ringkonnakohtutes lahendati apellatsioonimenetluses haldusasjad keskmiselt 214 päevaga: Tallinna Ringkonnakohtus 183 ja Tartu Ringkonnakohtus 281 päeva ning eespool kirjeldatud määruskaebemenetluses haldusasjad keskmiselt 34 päevaga: Tallinna Ringkonnakohtus 41 ja Tartu Ringkonnakohtus 31 päeva. Viimasel kuuel aastal on apellatsioonimenetluse pikkus kõikunud, kuid muutunud võrreldes 2016. aastaga mõnevõrra lühemaks: Tallinna Ringkonnakohtus ligikaudu 22% ja Tartu Ringkonnakohtus 4%. Määruskaebemenetluse pikkus ei ole viimastel aastatel kummaski ringkonnakohtus muutunud.

1.3. Riigikohus

Riigikohtusse saabus 2021. aastal **2685** menetlustaotlust³: **1032** taotlust tsiviilasjades, **1022** kriminaal- ja väärteomenetlusasjades ning **631** haldusasjades. Riigikohtul on seaduse järgi õigus otsustada, kas kohtusse esitatud menetlustaotlust madalama astme kohtulahendite seaduslikkuse tagamise, kohtupraktika ühtlustamise või menetlusõiguse edasiarendamise eesmärgil menetleda või mitte. Läbivaadatud 2696 menetlusloa taotlusest, mille kohta tehti menetluse võtmise või võtmata jätmise määrus, võeti 2021. aastal menetluse **267 taotlust, s.o 12%**.

Joonis 3. Riigikohtusse saabunud asjade dünaamika aastatel 2016–2021

Andmete allikas: Riigikohus

Riigikohus lahendas 2021. aastal kokku **243** kohtuasja. **Tsiviilkolleegium** lahendas 2021. aastal **103** kohtuasja. **Kriminaalkolleegiumis** lahendati **62** süüteasja, neist 49 kuriteasja ja 13 väärteoasja. **Halduskolleegium** vaatas läbi **78** haldusasja.

³ Menetlustaotlused – kõik taotlused, sealhulgas riigi õigusabi ja menetlusabi taotlused.